

rozsáhlé Svatoštěpánské koruny ve středověku přes redukované Královské Uhry v době osmanské expanze po opětné zvětšení v 18. a 19. století a posléze po rozdělení Uher do několika států v důsledku trianonské smlouvy. Mnohonásobné přesouvání insignií do ciziny, do států Evropy i Ameriky, vytváří samo o sobě eposej, pro maďarský národ mimořádně významnou, kterou se podařilo G. Pálffyemu detailně rekonstruovat.

Vznikl tak specifický pohled na dějiny Uher a Maďarů, jehož hlavní osu tvoří problém stále obnovované legitimacy původně mnohonárodnostního, od roku 1918 již národního státu, a zároveň insignií, které představují uctívané zhmotnění historické tradice. Do ní byly postupně zakomponovány prvky křesťanství se zřetelem k východním (byzantským) a západním (římským a latinským) kořenům, stejně jako státu, jeho centrální moci, stavovské struktury a suverenity, zároveň i kontinuity tisíciletého trvání. Symbolické propojení krále jako hlavy státu, stavů jako politického národa a posléze i celého etnického národa zdůraznilo mimořádně významnou roli „Svaté koruny“ pro politické myšlení Maďarů, kteří věnují této problematice mimořádnou pozornost a pokládají ji z hlediska legitimizace své suverenity za jedinečnou ve světovém měřítku. Vysoce kvalifikované syntetické zpracování tohoto tématu z pera Gézy Pálffyho a jeho spolupracovníků otvírá zahraničnímu čtenáři bránu k hlubšímu porozumění maďarským dějinám.

Jaroslav Pánek

Petr BALCÁREK

Byzantium in the Czech lands (4th – 16th centuries).

Historical and Art Historical Perspectives

(= East Central and Eastern Europe in the Middle Ages, 450-1450, vol. 87)

Brill 2022, 501 s., ISBN 978-90-04-18552-4.

Nová publikácia z veľmi vydarenej edičnej rady East Central and Eastern Europe in the Middle Ages osvetľuje vzťah českých zemí a Byzancie naprieč stredovekom. Predložená publikácia vychádza ako rozšírené a prepracované vydanie z roku 2009 (*České země a Byzanc*). Práca je bohatá na obrazové a mapové prílohy. Publikácia je celkovo rozdelená na dve časti (spolu 11 kapitol), ktoré mapujú české územie a Byzanciu od 4. po 16. storočie. Dôraz je kladený politicko-dynastické interakcie s prihliadnutím na zachované umelecké artefakty či cirkevnú oblasť. Autor taktiež sám hovorí, že nezohľadňuje architektonickú stránku vecí.

Petr Balcárek (v súčasnosti pôsobiaci v *Institute pro byzantská a východokresťanská studia*) si v danej publikácii všima nielen česko-byzantské interakcie, ale tiež celkovo zohľadňuje vývoj v slovanských oblastiach (Balkán či Kyjevska Rus) či v Uhorsku, teda dnešné územia Slovenska a Maďarska. Práca sa tak dotýka témy, ktorá nebola doteraz súhrnne spracovaná v podobnom rozsahu.

Autor v úvodnom slove predostiera spôsob ako používa adjektívum „byzantský“ či termín „byzantský vplyv“, pričom poukazuje, že táto problematika nemá jednoduché či jednoznačné riešenie. Úvod sa prehľadne a podrobne venuje doterajšiemu stavu bádania v rámci československej, českej či slovenskej byzantológie. Čitateľ sa tak dozvie ako sa formovalo ideové pozadie byzantologických „škôl“, neraz často s ohľadom na vtedajšiu spoločensko-politickú situáciu. Možno len súhlasiť s autorom, že zásadnú prácu na tomto poli vykonal František Dvorník.

Prvá časť práce si všima dobu od roku 324 do polovice 11. storočia. Autor v nej teda rozoberá dobu Rímskeho impéria a jeho prienik do priestoru strednej Európe, následne obdobie sťahovania tzv. barbarských etníc pokračujúc k Slovanom a byzantskej misii. Autor prehľadne popisuje rímske osídlenie, postupný prienik Germánov, ale taktiež rastúci vplyv kresťanstva od 4. storočia. Tento historický vývoj môže čitateľ podrobne sledovať na viacerých mapových prílohách. Na niektorých však chýbajú Salona a Sirmium, ktoré boli už v antických časoch dôležitými centrami kresťanstva. Na tomto priestore sa spomínajú aj archeologické nálezy s kresťanskými motívami. Ďalšia kapitola mapuje mocenský rast Byzancie, najmä v priebehu 6. storočia, spolu s prienikom byzantských artefaktov do strednej Európy (napr. pyxidy), ktorých datovanie je pomerne nejasné. Takýmto konkrétnym artefaktom je pyxida z Čiernych Kľačian. Autor spomína taktiež pozostatky stavby v lokalite Kněživka (Tuchoměřice), ktorá sa interpretuje ako ariánsky kostol zo 6. storočia (s. 99). Dojem z dobre plynúceho anglického textu však narúšajú názvy či mená v českých pádoch.

Autor tiež spomína kresťanstvo v Panónii, hoci na škodu veci, priamo nehovorí o fenoméne tzv. keszthelyskej kultury.¹ Tretia kapitola potom mapuje avarské obdobie. Balcárek hovorí aj o kríži z Veľkej Mače ako o jedinom dôkaze kresťanstva v 8. či 9. storočí (s. 122). Na ďalších stranách sa je možné sa dočítať aj o plaketach z Bojne. Balcárek tu však nespomína vôbec žiadne datovanie a ich pôvod hľadá v prostredí heterodoxných smerov kresťanstva. Plakety sú považované za produkt východofranskej proveniencie a ich vznik sa kladie na koniec 8. či prvú polovicu

1 Alexandru MADGEARU, *The Romanians in the Anonymous Gesta Hungarorum. Truth and Fiction*, Cluj-Napoca 2005, s. 59–77.

9. storočia.² Štvrtá kapitola sa už venuje veľkomoravskému obdobiu. Autor poukazuje aj na písomné pramene (*MMFH*). Na strane 141 potom čitateľ narazí na mapu Veľkej Moravy, ktorá pôsobí pomerne zmätočným dojmom i neštandardným rozsahom tohoto štátneho útvaru. Petr Balcárek sem napríklad nezahrnul Panóniu (bez Blatnohradu), ktorá bola pripojená zrejme krátko po roku 880 a ani územie neskoršieho (uhorského) Biharska.³ Takisto synoda na brehu Dunaja (v roku 796) je autorom lokalizovaná až niekam do Potisia. Ďalej v texte autor hovorí aj pôsobení salzburských misionárov na Pribinovom dvore pri Balatone okolo roku 800. Pribina sa tu však usadil zrejme až okolo roku 840. Autor rozoberá aj početné veľkomoravské archeologické nálezy (nákončia, kríže či kaptorgy).

Ďalšia kapitola sa venuje obdobiu 900–1050, ktoré bolo poznačené dramatickými zmenami. Autor sa tu však nevyhol početným, nielen faktografickým chybám. Hovorí napr. o maďarskom lavírovaní medzi Otovcami a Komenovcami v 10. storočí, pri čom sa však Komnenovci stali cisárskou dynastiou až od druhej polovice 11. storočia. Oblasť Srem (gr. Sirmion) lokalizuje k dnešnému Pätkostoliu a región Sirmium zase približne do dnešnej Bosny a Hercegoviny (s. 182). Autor hovorí aj o byzantskom vplyve pri vzniku Uhorska. Štefan I., podľa neho zakladal latinské kláštory v Jágri, Pätkostolí, Rábe a Alba Iulii, hoci však išlo o biskupstvá. Na týchto stranách autor používa i skomolené maďarské názvy (Pécsi namiesto Pécs apod.) Na viacerých miestach je žiaľ vidieť, že autorova orientácia v starších uhorských dejinách je pomerne slabá. To ilustruje i mapa biskupstiev a kláštorov v 11. storočí, kde mnohé chýbajú a iné sú zase označené nesprávne (s. 192). Reč je tiež o pravoslávnych arcibiskupoch sídliačich v Kaloči – napr. Georgios. Tento dotyčný hodnostár bol však preukázateľne románskeho pôvodu.⁴ Autor s istotou hovorí aj o latinských aj byzantských biskupstvách na juhu Uhorsko, pričom však na túto problematiku nepanuje jednoznačný názor.

Ďalej možno oceniť podkapitulu o byzantských textíliách nájdených prevažne v katedrále sv. Víta ako aj ďalších nálezoch byzantskej proveniencie či charakteru. Na tomto miesta však autor zamieňa pražského biskupa Kosmasa s kronikárom rovnakého mena. Možno napokon len súhlasiť s autorom, že Uhorsko tvorilo

2 Karol PIETA, *Včasnostredoveké mocenské centrum Bojná – výskumy v rokoch 2007–2013*, in: Karol Pieta – Zbygniew Robak (eds.), *Bojná 2. Nové výsledky výskumov v časnostredových hradisk, Nitra 2015*, s. 41.

3 Ján STEINHÜBEL, *The Nitrian Principality. The Beginnings of Medieval Slovakia*, Leiden-Boston 2021, s. 214, 538.

4 György SZÉKELY, *A Székesfehérvári latinok és a vallonok a középkori Magyarországon*, in: Alán Kralovánszky (ed.), *Székesfehérvári évszázadai 2.*, Székesfehérvár 1972, s. 39.

pomyslený most medzi smerom k Byzancii, hoci tu vymenúva (byzantské) biskupstvá, o ktorých nemáme presnú predstavu (napr. Báč). Podobne neisté je i darovanie Monomachovej koruny ako svadobného daru Ondrejovi I. (s. 215). Tomuto uhorskému kráľovi pririekol autor probyzantské orientovanie po vyhnaní Petra (tu ako kniežata, hoci išlo tiež o uhorského kráľa). Nutné je však dodať, že Ondrej sa neorientoval iba na Byzanciu. O tom svedčí i založenie kláštora s orleánskym patrónom či románsky pôvod niektorých uhorských biskupov.⁵ Pozornosť je venovaná i ďalším nálezom byzantského pôvodu z územia Uhorska. Autor si taktiež krátko všima i nástenné maľby, pochopiteľne však pozornosť venujem najznámejším uhorským artefaktom. Jedným z nich je bohato zdobený Uhorský korunovačný plášť, ktorý zrejme vznikol v kláštore vo Veszprémvölgy. Autor však uvádza nesprávne patrocinium (sv. Pantaleon), kláštor bol pritom zasvätený Bohorodičke. Autorom zmienený nápis v cyrilike na v skutočnosti nachádza na artefakte známom ako *Bursa sancti Stephani* a nie na korunovačnom plášti.⁶ Autor tu úplne opomenul výbornú monografiu o plášti i nedávnu publikáciu o uhorskom stredovekom umení.⁷

Druhá časť publikácie sa venuje dobe od polovice 11. storočia po 16. storočie. Najmä v 11. a 12. storočí sa intenzifikujú kontakty Čiech a Byzancie i prostredníctvom sobášov. Na druhej strane sa Uhorsko politicky a kultúrne od Byzancie vzdalovalo. Práve 12. storočie bolo poznamenané siahodlými konfliktami medzi oboma krajinami. Za zlomový možno považovať rok 1204, kedy bol dobytý Konštantínopol. K oživeniu byzantských ideí došlo neskôr napríklad na dvore Karola IV. V skúmanom období sa udiali aj krížiacke výpravy, ktoré priblížili Západ k Byzancii.

Petr Balcárek tu hovorí o niekoľkých ukážkach v umení a spomína i textilie byzantského či sicílsko-byzantského pôvodu, ktoré sa našli u sv. Víta. Autor spomína aj *Svätú uhorskú korunu* či *Nitriansky kódex*, ktorý podľa neho odráža dobovú náboženskú situáciu. *Nitriansky kódex* však podľa všetkého vznikol až v prvých desaťročiach 12. storočia neďaleko Cách a do Uhorska sa dostal až v 14. storočí.⁸ O hornej časti koruny, hovorí autor, že vznikla neskôr v Benátkach, hoci tu necitu-

5 *Fundatio ecclesiae s. Albani Namucensis*, in: Albinus Franciscus Gombos (ed.), *Catalogus fontium historiae Hungaricae II.*, Budapest 1937, s. 969–970.

6 K tomu: Péter KIRÁLY, *Der sogenannte Beutel König Stephans I. von Ungarn*, in: *Studia Slavica Academiae Scientiarum Hungaricae*, č. 17, Budapest 1971, s. 219–248.

7 Tibor KOVÁCS ed. *The Coronation Mantle of the Hungarian Kings*. Budapest 2005; Xavier BARRAL I ALTET – Pál LÖVEI – Vinni LUCHERINI – Imre TAKÁCS (eds.), *The Art of Medieval Hungary*, Roma 2018.

8 Jaroslav NEMEŠ, *Nitriansky kódex a jeho posolstvo*, Ružomberok 2006, s. 20.

je žiadne závery maďarských či slovenských odborníkov.⁹ Balcárek tu ďalej zmieňuje fresky v rotunde sv. Kataríny v Znojme a byzantské aspekty dekorácii a taktiež názory viacerých historikov. Istú tu úlohu tu zrejme zohrávali zväzky moravských Přemyslovcov a Arpádovcov. Autor tu zdôrazňuje vzrast významu obchodných ciest v 11. a 12. storočí a taktiež v súlade s Františkom Dvorníkom, tvrdí, že svoju rolu tu zohrávali aj púte, ako to dokazuje na niekoľkých príkladoch. Autor však často zamieňa osoby či miesta (napr. česko-uhorský útok na Braničevo, nie na hrad Baranyavár apod.)

Približne v polovici 12. storočia (hlavne v dobe II. križiackej výpravy) sa zintenzívnili kontakty Čiech a Byzancie. Autor predpokladá, že v tom čase dostal knieža Vladislav od cisára Manuela zařirový krížik, ktorý je dnes umiestnený v *Svätováclavskej korune*. Zrejme v čase panovania tohto byzantského cisára (1143–1180) sa do strednej Európy dostáva viacero byzantských predmetov. Autor k nim taktiež radí ostrihomský relikviár sv. Kríža (*Ostrihomská staurotéka*), hoci jeho pôvod sa niekedy kladie na začiatok 11. storočia.¹⁰ Vladislava do Konštantínopolu sprevádzal i notár Martin, synovec vyšehradského prepošta Gerváza, ktorý sa stal kľúčovou osobou pri etablovaní johanitov v Čechách. Dodajme, že dotyčný Martin sa stal i priorom johanitov v Uhorsku.¹¹ Autor spomína i Bela III. a jeho dobre známe vzťahy s Byzanciou. Zbehlý čitateľ si však opäť všimne viacero nezrovnalostí týkajúcich sa Uhorska (s. 282 a 283). Autor sa ešte vracia k 11. storočiu, najmä k Sázavskému kláštoru a vtedajším kontaktom Přemyslovcov a Arpádovcov. Kláštor zrejme udržiaval čulé vzťahy s Uhorskom či Kyjevskou Rusou. Je známe, že sázavskí mnísi sa na čas uchýlili do Uhorska. Tak povediac tradične sa hovorí o Visegráde. V 11. storočí však existovali v Uhorsku viacero východných kláštorov, nie len dva autorom spomínané (Tihany, Zebeğény).¹² Separátne tu Petr Balcárek hovorí

9 Prehľadne najmä Ernő MAROSI, *The Holy Crown of Hungary: The „Crown of Saint Stephen“*, in: Xavier Barral I Altet – Pál Lövei – Vinni Lucherini – Imre Takács (eds.), *The Art of Medieval Hungary*, Roma 2018, s. 351–353; Marta RAJKOVÁ, *Teórie vzniku svätej koruny Uhorského kráľovstva*, *Historia Nova*, č. 7, 2014, s. 71–72.

10 Gyula MORAVCSIK, *Byzantium and the Magyars*, Amsterdam 1970, s. 125–126; Martin HOMZA, *Mulieres suadentes. Presviedčajúce ženy*, Bratislava 2002, s. 139. Podobný relikviár sa spomína v majetkovom súpise kláštora Pannonhalma z roku 1093 – Georgius GYÖRFFY (ed.), *Diplomata Hungariae Antiquissima* vol. I., Budapest 1992, č. 100, s. 299.

11 Zsolt HUNYADI, *The Hospitallers in the Medieval Kingdom of Hungary c. 1150–1387*, Budapest 2010, s. 69–70.

12 K tomu tiež Marianne SÁGHY, *Greek Monasteries in Early Árpáadian Hungary*, in: Marianne SÁghy – Robert G. Ousterhout (eds.), *Piroska and the Pantokrator. Dynastic Memory, Healing and Salvation in Komnenian Constantinople*, Budapest – New York 2019, s. 11–38.

o byzantskom vplyve na Morave. Čitateľ tu narazí i na nesprávny počet vysvätených biskupoch v roku 899 (s. 289). Je nutné však znova konštatovať viaceré chyby v podkapitole o Uhorsku (Šalamúnovo prenesenie metropole z Báču do Sremskej Mitrovice – bez citácie prameňa). Autor až pri isto hovorí o náboženskej dvojkoľajnosti v Uhorsku v 11. storočí. Odvoláva sa iba na štúdiu Istvána Baána, hoci o gréckych biskupstvách v Uhorsku písali i iní autori.¹³

Balcárek zmieňuje i cirkevnú situáciu v Chorvátsku a Dalmácii, teda i to aké boli pápežské snahy o utlmenie slovanskej liturgie. Spomína i niektoré hlaholské pamiatky. Tu autor konštatuje, že slovanská liturgia sa strácala úmerne so byzantským vplyvom. Možno len dodať, že byzantský rozmach v čase Manuela Komnena nemal napokon priamy dopad na cirkevnú oblasť. Autor ďalej píše, že Arpádovci po roku 1204 prestali podporovať východné kláštory. Čitateľ sa tu dočíta o liste Inocenta III. uhorskému kráľovi (Imrichovi alebo Ondrejovi II.), kde sa píše, že v Uhorsku existuje mnoho gréckych kláštorov, ale iba jeden latinský. Ide nepochybne o zvláštne tvrdenie, pretože väčšina uhorských kláštorov bolo latinských. Konkrétny dokument sa však veľmi pravdepodobne týka románskeho osadenstva v kláštore sv. Egídia v Somogyvári. Autorovo tvrdenie, že prvým záhrebským biskupom bol mních zo Sázavy nemá oporu v prameňoch, vieme však, že išlo o českého kňaza.¹⁴

Deviata kapitola sa sústreďí na 13. storočie a predovšetkým rozoberá situáciu a následky po dobytí Konštantínopolu. Ohnisko byzantskej kultúry sa v tom čase prenieslo napr. do Srbska či Bulharska. Balcárek hovorí aj o pápežských snahách latinizovať grécke kláštory v Uhorsku, hoci o niekoľko desaťročí došlo k schváleniu slovanskej liturgie v chorvátskych diecézách (Krk a Senj). Značný priestor je tu venovaný aj východným vzťahom a kontaktom Přemysla Otakara II. Autor predostiera niektoré ukážky umenia s byzantským vplyvom, najmä si všíma *Závišov kríž*, ktorý sa dostal do Čiech koncom 13. storočia. Pravdepodobne sa jedná o uhorsko-byzantskú prácu, najnovšie teórie hovoria dokonca o srbskom pôvode.¹⁵ Na tomto bohato zdobenom kríži sa totiž nachádzajú byzantské emaily staršieho pôvodu. Taktiež i niektoré české rukopisy nesú byzantské stopy.

Štrnásťe storočie prinieslo značný rozmach umenia v strednej Európe. V tomto čase badať i veľký záujem o gréčtinu. Autor tu spomína i mocenských nárast štátnych útvarov na Balkáne, ktoré si neraz osobovali cisárske postavenie (Srbsko, Bul-

13 László KOSZTA, *Byzantine archiepiscopal ecclesiastical system in Hungary?*, in: Teréz Olajos (ed.), *A Kárpát-medence, a magyarság és Bizánc*, Szeged 2014, s. 127–143.

14 Georgius GYÖRFFY (ed.), *Diplomata Hungariae Antiquissima*, vol. I., Budapest 1992, č. 85, s. 261.

15 Ivana KOMATINA, *A Hypothesis about the Origin of Záviš's Cross (or about a Lost Serbian Reliquary)*, *Balcanica*, č. 53, 2020, s. 21–44.

harsko). Balcárek tu značný priestor venuje Karlovi IV. a jeho cisárskym víziám. *Imitatio Constantini* (ako o tom píše autor) je vidieť i na dobovom luxemburskom umení z Emauzského kláštora (byzantský orol). Kapitola podrobne rozoberá i kontakty Karola s Rusou, balkánskymi štátmi a Byzanciou aj s ohľadom na cirkevnú sféru.

Uhorsko tiež rozširovalo svoj mocenský vplyv na Balkáne prostredníctvom nových biskupstiev. Najmä v periférnych oblastiach sa táto situácia medzi západom a východom sa javila zložitá. V rámci česko-byzantských kontaktov narastá i množstvo artefaktov byzantského pôvodu, pri niektorých nie je vylúčené ani uhorské prostredníctvo. Kapitola sa venuje aj českému *Korunovačnému krížu*, ktorý nesie významné byzantské stopy. Spomínaný je aj mariánsky kult. Autor však hovorí o tom, že tzv. uhorskú kaplnku v Cáchach založil Karol IV., v skutočnosti to bol uhorský kráľ Ľudovít.¹⁶ Táto kapitola rozoberá veľmi dobre a prehľadne vzťah luxemburského umenia k Byzancii na viacerých príkladoch (Madona z Roudnice, Březnice apod.) Taktiež sa tu dozvieme o majstrovi Theodorikovi a jeho možnom spojení s byzantskou kultúrnou oblasťou. Pri analýze kaplnky Sv. Kríža na Karlštejne bolo vhodné sa obrátiť aj na novšie publikácie.¹⁷ Dostatočný priestor je venovaný aj Emauzskému kláštoru či *Remešskému evanjeliári*. Ako autor hovorí, značné množstvo umeleckých predmetov z doby Karla IV. odráža byzantský vplyv. Tento český kráľ a cisár zároveň prepojil cisárske aspekty Západu a Východu a to aj so zohľadnením cyriło-metodského dedičstva.

Posledná kapitola, 15. a 16. storočie, predstavuje epilóg česko-byzantských vzťahov. Zánik Byzancie sa javil ako neodvratný a byzantská kultúra už prežívala iba v cirkevných centrách. Balcárek tu predostiera i doteraz málo povšimnutú súvislosť medzi byzantským a husitským ikonoklazmom. Je totiž možné, že husiti udržiavali s Byzanciou čulejšie styky, ako sa doteraz predpokladalo. Autor sa okrem iného vracia i k *Nitrianskemu kódexu*. Opiera sa tu však o starší názor, ktorý kladie jeho vznik do kláštora Hronský sv. Beňadik.¹⁸ Autor tu dokonca píše o „východokresťanských koreňoch“ tohto kláštora, čo je však veľmi málo pravdepodobné a prakticky nepodložené.¹⁹ I napriek dobytíu Konštantínopolu záujem o gréčtinu

16 Jaroslav NEMEŠ, *Príspevok k založeniu uhorskej kaplnky v Aachene kráľom Ľudovítom I. (1360)*, Historický časopis, roč. 67, 2019, č. 1, s. 3–22.

17 Jan ROYT, *Kaple sv. Kříže*, Karlštejn 2016; Jiří KUTHAN – Jan ROYT (eds.), *Karel IV. – císař a český král: vizionář a zakladatel*, Praha 2016.

18 Jaroslav NEMEŠ, *Nitriansky kódex a jeho poselstvo*, Ružomberok 2006, s. 19–21.

19 Ku kláštoru hlavne Bibiana POMFYOVÁ – Henrieta ŽAŽOVÁ (eds.), *Hronský Beňadik, bývalý benediktínsky kostol a kláštor Panny Márie a sv. Benedikta*, in: Bibiana Pomfyová et al., *Stredoveký kostol. Historické a funkčné premeny architektury*, 1. zväzok, Bratislava 2015, s. 393–399.

a grécke texty pokračoval. V ďalších dobách bol už kontakt s gréckym Východom pomerne sporadický.

Záverom autorom hovorí, že byzantský vplyv na územie dnešného Česka (či strednej Európy) bol neodškriepiteľný a však nemožno ho merať konkrétnymi ukazovateľmi, pretože tu zásadnú rolu vždy hrali dobové okolnosti. Takisto tvrdí, že téma (doteraz nespracovaná v podobnom rozsahu) si zaslúži ešte podrobnejšie spracovanie, s čím možno len súhlasiť. Predložená práca naozaj prináša množstvo podnetov, napriek tomu je tu narúša množstvo menších či väčších omylov. Autor sa taktiež miestami neopiera o pramene a bolo by vhodné využiť i mnohé odborné práce, ktoré boli vznikli od vydania českého textu (2009) recenzovanej publikácie.

Peter Bučko

Christine KLEINJUNG

Bischofsabsetzungen und Bischofsbild: Texte – Praktiken – Deutungen in der politischen Kultur des westfränkisch-französischen Reichs 835 – ca. 1030

(= Quellen und Forschungen zum Recht im Mittelalter, Bd. 11)

Ostfildern, Jan Thorbecke Verlag 2021, 388 s., ISBN 978-3-7995-6091-7.

Předkládaná monografie je upravenou verzí autorčiny habilitační práce. Předmětem jejího výzkumu bylo postavení biskupa v pozdně karolinské a raně kapetovské společnosti. Úhel, z něhož k této problematice přistupuje, je pak určen důrazem na konfliktní situace, které autorka s odkazem na G. Althoffa chápe jako okno, jež může sloužit k nahlédnutí do politické kultury a představ středověké společnosti. Právě z tohoto důvodu se autorka omezila na výzkum význačných politických sporů – především pak těch, které se odehrály v souvislosti s biskupským sesazením a představovaly konfliktní situace *par excellence*.

Ch. Kleinjung ve své práci navázala především na monumentální dílo S. Patzolda, který se pozdně karolinskými biskupy komplexně zabýval ve své habilitační práci.¹ Ostatně Patzoldův zásadní závěr ohledně významu Pařížské synody z roku 829 se jeví i jako vhodný výchozí bod pro zkoumanou materii. Kleinjung začíná výklad sesazením remešského arcibiskupa Ebbona v roce 835 a konec zkoumaného období vymezuje zhruba rokem 1030, tedy obdobím začínající církevní reformy,

1 Steffen PATZOLD, *Episcopus: Wissen über Bischöfe im Frankreich des späten 8. bis frühen 10. Jahrhunderts*, Ostfildern 2008 (recenze ČČH 108, 2010, s. 519–524).